

МУЗЕЯТ: ИНТЕРПРЕТАЦИИ И ПРЕЖИВЯВАНЕ. II

Николай Ненов, Ивета Пиргова

Втората част на тематичния брой на списание „Българска етнология“ отново се вглежда в музеите, като този път предлага текстове, търсещи ролята на музея през промени в неговия собствен глас, посредством възможностите на музейното образование, както и чрез неговото себепредставяне в реалното и виртуалното пространство.

Интерпретацията в този контекст се оказва ключов елемент в процеса на споделяне на наследство, който в настоящето силно е разширил своите познавателни граници, но с особен интензитет присъства в пространствата на институциите на паметта. Промените в музейната интерпретация при представяне на миналото и в търсенето на нови форми на взаимоотношения с музейните аудитории дават възможност на музеите не само да достигнат до нови и различни (реални и виртуални) общности, но и да постигнат актуалност в съвременността. Музеите могат да се опират на артефакти от миналото, но тяхното валоризиране придава стойност и на нашето съществуване днес.

В настоящия брой статиите се обединяват от изследователски търсения, които до голяма степен са вдъхновени от практиката на конкретни музеи и техните активности с аудиториите. Множеството концепции и конкретни музейни програми представят разнообразни решения на сходни ситуации, някои от които резюмират натрупан опит, от който можем да се възползваме в своята практическа работа.

С пример от музея Kulturen в Лунд навлизаме в едно неразвито у нас изследователско поле – това на идеята, на конструктите при създаването на един конкретен музей и употребата им в съвременността. Формираното институционално наследство се оказва узаконяващо практики на конструиране на наследство, които заради времевата дистанция днес изглеждат естествени. Текстът на Лизет Граден не само разкрива взаимоотношения, които търсят преживявания у публиката, но ги представя и като специфичен вид провокация.

Бояна Шкафар показва промените в Словенския етнографски музей, като чрез примери от съвместната работа с различни аудитории и по различни проекти дава отговор на въпроса – на кого принадлежи музеят. Антропологизацията на наратива в музея му позволява да се превърне в социално приобщаваща институция, която е длъжна да заяви своята визия за отговорност пред обществото днес, доколкото всеки етнографски музей търси кореспонденция със съвременността.

Историята на извъневропейската колекция на Етнографския музей в Загреб е представена във връзка с вълната от ксенофобия, породена от миграциите в последното десетилетие. В тази социална атмосфера музеят търси начини да „учи за другия“, като контекстуализира колекциите си и се включва активно в съвременните проблеми на обществото. Образователните програми, обвързани с темата, според Анастасия Йелавич и Желка Петрович дават възможност за

развитие на етнорелативизма, при което в ценност да се превърнат различieto и разнообразieto.

Отново чрез методите на музейната педагогика Морийн Портър се спира върху гранични (лиминални) състояния, които целят деколонизиране на музейните интерпретации чрез намиране на множество отговори към едни и същи въпроси, които стоят на дневен ред. Тя призовава за критична музейна педагогика, децентрализираща всяко мнение и форма на изразност, както и за навлизане в *лиминални пространства*, където са възможни нови прозрения и действия.

В кореспонденция с последните два, текстът Раймонд Детрез обговаря обновяването на музея на Африка в Брюксел, като представя мненията на водещи специалисти около поредица от слаби моменти в търсенето на диалог между музея и неговите публики, с което показва, че желанието за промяна само по себе си не е достатъчно и не може да е самоцелно. Музеите са огледало на социума, в който съществуват. Поради това опитът за промяна (на бивш колониален музей) не може да се осъществи без санкцията на обществеността.

Текстът на Надежда Джакова се спира на възможностите музеят да срещне своите публики в дигиталното пространство, като чрез ключови понятия като достъп, участие и интерактивност се търси приложението на новите медии и технологии в музея. Авторката проследява множество експериментални проекти – изследователски и артистични, свързани с употребата на дигиталното пространство и формулира нуждата от дигитална стратегия на музея, която да има различни цели от обичайните и да търси нов тип връзки с музейните аудитории.

В търсене на онлайн активности на български музеи в условията на COVID 19 и като елемент от промяната в работата на институциите, се развива статията на Николай Ненов и Силвия Трифонова-Костадинова. Текстът коментира ролята на музея в съвременността, свързана със споделяне на знание с аудиториите и провокациите за създаване на алтернативни прочити на миналото. Този процес се фокусира върху представянето на образи на наследството, ориентирани към бъдещето, поради което все по-интересни се очертават не толкова различните категории посетители, а общностите, за които музеят е важен.

Статиите в настоящия брой предлагат погледи към поредица от активни музеи в различни държави и дискутират аспекти от музейната практика по начин, по който задават определени очаквания към останалите. Изследванията върху процесите в съвременните музеи, разглеждането на техните проблеми и промяната на мястото им в социума показват възгледите на авторите за развитието на институцията „музей“ – в близост до динамиката на днешните общества, в центъра на исторически, социални и политически дискусии, в пресечната точка на алтернативни визии за идентичност, наследство, естетика и ценности. Разбира се, основните изразни средства на музеите си остават техните колекции, но начинът, по който те се използват, интерпретацията на форма и съдържание в контекст, се оказват все по-важни за ролята на всеки един музей и за развитието на връзките му с общностите, към които той се съотнася.

Статиите в двете части на тематичния брой „Музеят: интерпретации и преживяване“ целят продължение на дискусиите около музея като място за естетически, социални и културни взаимодействия. Те коментират специфичния

музеен диалог, който се осъществява чрез ранообразни форми на комуникация и търсят по-дълбоко вглеждане в множество концепции, обуславящи музейната работа – културно наследство, идентичност, общност и общество, визия и разказ, релативност и релевантност, образи за „нас“ и „другите“. Динамиката на музейното говорене и преживяване ще продължава да се дискутира, докато музеите продължават да търсят своя баланс между стари и нови теории и практики, между стари и нови функции, очаквания и взаимодействия.